

ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО

НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ГУМАНІТАРНИЙ ІНСТИТУТ

МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ

**АКТУАЛЬНІ ФІЛОСОФСЬКІ,
ПОЛІТОЛОГІЧНІ ТА КУЛЬТУРОЛОГІЧНІ
ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ЛЮДИНИ
І СУСПІЛЬСТВА У ДИНАМІЧНОМУ
ТА ГЛОБАЛІЗОВАНОМУ СВІТІ**

11–12 лютого 2022 р.

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ:

Ховпун О. С. – д.ю.н., директор Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського; **Горбань О. В.** – д.філос.н., професор, професор кафедри філософії Київського університету імені Бориса Грінченка; **Попов В. Ж.** – д.і.н., професор, професор кафедри філософії та історії Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського; **Допенко В. О.** – д.і.н., доцент, професор кафедри історії та археології слов'ян, історичного факультету Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова; **Космина В. Г.** – д.і.н., доцент, доцент кафедри філософії та історії Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського; **Кудря І. Г.** – д.філос.н., доцент, доцент кафедри філософії та історії Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського; **Захожай З. В.** – к.і.н., доцент, завідувачка кафедри філософії та історії Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського; **Тарасюк Л. С.** – д.філос.н., професор, доцент кафедри філософії та історії Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського; **Тимошенко Т. С.** – к.філос.н., доцент, доцент кафедри філософії та історії Навчально-наукового гуманітарного інституту Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

А 43 Актуальні філософські, політологічні та культурологічні проблеми розвитку людини і суспільства у динамічному та глобалізованому світі: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ, 11–12 лютого 2022 р. – Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2022. – 100 с.

ISBN 978-966-992-749-1

У збірнику представлено стислий виклад доповідей і повідомлень, поданих на міжнародну науково-практичну конференцію «Актуальні філософські, політологічні та культурологічні проблеми розвитку людини і суспільства у динамічному та глобалізованому світі», яка відбулася на базі Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського 11–12 лютого 2022 р.

УДК 304(063)

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. ІСТОРІЯ ФІЛОСОФІЇ

Приходько М. М.

Тенденції галицького народного руху наприкінці XIX століття 6

Токарська Ю. В.

Волинський воєвода Сангушко, Владислав IV та Римський престол
у змаганнях за утворення незалежного українського патріархату
в 1635–1638 роках..... 8

НАПРЯМ 2. СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

Гуртовенко П. В.

Меритократія як ідеологічна доктрина: pro et contra..... 13

Кучерук О. О.

Конструктивні та деструктивні впливи віртуального простору
на світовідчуття сучасної людини 15

Малімон В. І.

Усамітнення як умова щастя людини 18

Пономаренко Т. О.

Необхідність сталого розвитку освітньої галузі
в умовах сучасного суспільства: філософський аналіз 21

Спис О. А.

Роль сучасних пізньопротестантських парацерковних організацій
у розбудові українського суспільства:
фокус на соціальному служінні..... 25

Фуркало В. І., Фуркало В. С.

Небанальність героїзму 30

НАПРЯМ 3. ФІЛОСОФСЬКА АНТРОПОЛОГІЯ

Манойло Н. Г.

Філософсько-антропологічний аналіз
заповідей латинського нотаріату 34

Сінельнікова М. В.

Поняття ресентименту в філософії Ніцше 37

Пономаренко Т. О.,
*кандидат філософських наук,
завідувач науково-видавничого відділу
Комунального закладу Сумський обласний інститут
післядипломної педагогічної освіти*

НЕОБХІДНІСТЬ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА: ФІЛОСОФСЬКИЙ АНАЛІЗ

Третє тисячоліття характеризується прискоренням соціального часу, нелінійністю розвитку соціальних систем, процесами діджиталізації, комп'ютеризації, інформатизації та глобалізації, що призводить до того, що вказані соціальні системи стають все більше нерівноважними, виникає велика кількість флуктуацій, що і характеризує зростаючу нелінійність, яка, в свою чергу, сприяє збільшенню випадковостей і підвищенню рівня ризикованості.

Увага науковців та дослідників звертається на той факт, що інформація та знання є найбільшою силою, які відіграють велику роль у розвитку суспільства. В зв'язку з тим, що активний розвиток високих наукомістких технологій супроводжує становлення сучасного інформаційно-мережевого суспільства та ведуться активні розробки в галузі штучного інтелекту, вчені зробили припущення, що інформаційне, або ж інформаційно-мережеве, суспільство в майбутньому трансформуватиметься до стадії «постінформаційного» (А. Ракітов), пов'язаного з розвитком штучного інтелекту та впровадженням його в усі сфери життя як суспільства, так і кожної окремої людини. Однак, А. Ракітов визначає сучасне суспільство і як «суперіндустріальне» [7, с. 12], оскільки воно характеризується активним розвитком високих наукомістких технологій, проникненням їх в усі сфери, які можна вже вважати не просто індустріальними, а суперіндустріальними, адже їм притаманна висока технологічність, домінантна роль процесу інформатизації в усіх видах соціально значущої діяльності. Одним з проявів, на нашу думку, суперіндустріального суспільства є динамічне формування та постійне вдосконалення «світу розумних речей» завдяки появі smart-технологій («розумні будинки», «розумні авто», «розумний одяг», «розумна техніка») та «Інтернету речей». З цього природу, Т. Мариносян зазначає, що останнім часом все активніше відбувається процес інтелектуалізації та речового наповнення оточуючого середовища, створення так званих «інтелектуальних агентів», перерахованих вище. Але в той же час «Інтернет речей» поступово виводить людину, яка створила цю всесвітню мережу, за свої межі, як непотрібного

посередника між предметами матеріального світу. Події, які відбуваються в світі, закривають можливість передбачення майбутнього, навіть при використанні сучасних технологій сценарного прогнозування в процесі формування вірогідних суджень [5, с. 72]. Тобто певним чином зникає неможливість прогнозування шляху розвитку цивілізації. Підтверджуючи погляди Т. Мариносяна, на думку А. Раамі, «незважаючи на те, що технологічний розвиток є важливим і трансформуючим з точки зору його впливу на суспільство, цього недостатньо. Впровадження нових технологічних рішень не вирішить проблем, з якими стикається людство. Технологія не є задовільною навіть при спробі передбачити зміни, які чекають за горизонтом» [8, с. 204]. З метою подолання непередбачених наслідків у майбутньому багато дослідників схилиються до думки про необхідність досягнення сталого розвитку.

Концепції сталого розвитку суспільства присвячені праці таких дослідників, як М. Згуровський, Ф. Капра, К. Корсак, Ю. Корсак, Д. Медоуз, Л. Мельник, А. Приходченко, Н. Семенюк, Л. Стасюк, Г. Статюх. Серед основних принципів суспільства сталого розвитку можна виділити наступні (за Ю. Корсаком): 1) предметом головної турботи і головним провідником сталого розвитку є люди; 2) вони мають право на здоровий і продуктивний спосіб життя у злагоді з природою; 3) право на розвиток повинно здійснюватись таким чином, щоб справедливо задовольняти потреби теперішнього та майбутнього поколінь в сфері використання навколишнього середовища; 4) захист довкілля повинен становити невід'ємну частину сталого розвитку; 5) заради досягнення сталого розвитку і більш високої якості життя для всіх людей необхідно скоротити і ліквідувати нераціональні моделі виробництва та споживання [3, с. 34]. Виходячи з аналізу сталого розвитку впливає поняття «стале суспільство».

Ф. Капра досить доцільно пояснив сутність «сталого суспільства», як суспільства, «що задовольняє свої потреби, не принижуючи перспектив наступних поколінь» [2, с. 20]. Аби сформувати таке суспільство, необхідно дотримуватися принципів сталого розвитку. Так, однією з цілей сталого розвитку світу (Sustainable Development Goals) [9], визначених ООН, є «якісна освіта» (Quality Education), що передбачає забезпечення інклюзивної та справедливої якісної освіти, сприяння можливостям безперервного навчання.

Процеси глобалізації, інформатизації, діджиталізації, прискорення соціального часу активно впливають на суспільство як складну відкриту систему, що має здатність до самоорганізації. Враховуючи складові елементи суспільства як системи, серед яких можна вважати економічну, соціальну, духовну та політичну сфери, ми можемо дійти до висновку, що процеси, які охопили сучасність, впливають на всі

вказані сфери, тим самим взаємопов'язуючи їх, сприяючи їх конвергенції. Освіта, будучи складовою духовної сфери, є сьогодні цінністю особистісною, державною, суспільною.

Вважається, що освіта є дієвою силою, здатною подолати всі глобальні проблеми сучасності. Проте, ООН визнало кризу освіти глобальною проблемою сьогодення. Звідси виходить висновок, що необхідна освіті трансформація (перехід від кризового стану до сталого розвитку) – це зміна парадигми освіти: від класичної до посткласичної. Класична парадигма освіти, сформована у XVIII сторіччі, потребує трансформації, адже орієнтована на репродуктивні знання, в межах якої освіта XXI сторіччя відчужується від індивідуальних потреб кожного індивіда та не відповідає соціальним запитам суспільства. Нова парадигма, посткласична – орієнтована на компетентнісний підхід; особистісно-орієнтоване навчання; формування фахівця, здатного швидко та уміло адаптуватися до мінливих умов сьогодення; розглядає освіту як таку, що має випереджувачий характер та є превентивною. Саме необхідність компетентнісного підходу в освіті визначається необхідністю формування ключових компетентностей та наскрізних умінь покоління фахівців-професіоналів, які забезпечуватимуть подальший розвиток всіх сфер суспільства, їх взаємодію, а також сприятимуть сталому розвитку світу.

Освіта як засіб освоєння світу має забезпечити інтеграцію різних способів освоєння світу і тим самим збільшити творчий потенціал людини для вільних і осмислених дій, цілісного відкритого сприйняття і усвідомлення світу. На думку Н. Кочубей, «освіта, побудована на застарілих концептуальних засадах і реалізована в умовах інформаційного суспільства та економіки знань, несе загрозу, а не розвиток» [4, с. 209]. Науковиця зазначає, що людина «сформована», а не така, що саморозвивається, не отримує знання самостійно у процесі творчої комунікації, об'єкт, а не суб'єкт освітнього процесу, який отримує знання від учителя-ментора, який карає за помилки – становить загрозу для сучасного суспільства. Такій людині важко адаптуватися до мінливого середовища. Тому, на нашу думку, набуває великого значення компетентісно-орієнтований підхід в освіті. Особливо це стосується сучасного стану розвитку планетарної цивілізації, яка потребує фахівця, здатного міркувати категоріями «космічного масштабу», адаптуватися до швидкоплинного часу, змінювати професію, не вагатися ризикувати і працювати на результат.

Говорячи про якісну освіту, ми зазначили, що вона є ціллю сталого розвитку світу, таким чином, спираючись на визначення сталого розвитку, а також подальші дослідження і рекомендації ЮНЕСКО за основу визначення «освіти для сталого розвитку», як зазначає

Л. Горбунова, приймаємо наступне – «це процес навчання студентів і надбання ними ключових компетентностей, необхідних для роботи і життя таким чином, щоб гарантувати екологічний, соціальний і економічний добробут як в сьогоденні, так і в майбутньому поколінні. В контексті глобального розвитку сам процес такої освіти в дійсності стає процесом інтернаціоналізації та глокалізації» [1, с. 62], зміст якої, на думку М. Осійчук, виражається у тому, що існують «специфічні форми переплетення культур, традицій, ментальних характеристик і комунікативних практик, що з'являються в результаті залучення регіональних особливостей у глобальні потоки» [6]. Проте, на відміну від поглядів Л. Горбунової, на нашу думку, освіта для сталого розвитку має охоплювати різні покоління, верстви населення, бути неперервною і превентивною. Виходячи з цього, можна говорити про той факт, що посткласична парадигма освіти, про яку говорилося на початку, має бути спрямованою на досягнення сталого розвитку світу, у якому сучасні покоління заздалегідь турбуються про наступні.

Список використаних джерел:

1. Горбунова Л. С. Освіта для стійкого розвитку: до обґрунтування впровадження. *Філософія освіти. Philosophy of Education*. 2019. № 2(25). С. 56–81.
2. Капра Ф. Паутина жизни. Новое научное понимание живых систем / под ред. В. Г. Трилиса. К. : «София» ; М. : ИД «София», 2003. 336 с.
3. Корсак Ю. К. Філософія про сталий (екобезпечний) розвиток людства: погляди з XX і XXI століть. *Практична філософія*. 2011. № 4(42). С. 32–37.
4. Кочубей Н. В. Синергетические концепты и нелинейные контексты : монография. Сумы : Университетская книга, 2009. 236 с.
5. Мариносян Т. Э. Образование и прогнозирование в образовании в эпоху пост-пост... *Философские науки*. 2016. № 11. С. 69–81.
6. Осійчук М. С. Глокалізація як чинник модернізації державного управління. *Державне управління: теорія та практика* : електронне фахове видання. 2010. № 2. URL: <http://academy.gov.ua/ej/ej12/txts/100msmdu.pdf>
7. Ракитов А. И. Постинформационное общество. *Философские науки*. 2016. № 12. С. 7–19.
8. Raami A. Towards Solving the Impossible Problems. *Sustainability, Human Well-Being, and the Future of Education* / Justin W. Cook ed. Switzerland : Palgrave Macmillan, 2019. P. 201–233. https://doi.org/10.1007/978-3-319-78580-6_6
9. Sustainable Development Goals. URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/sustainable-development-goals/>